

MİMARİ VE MEKANİK TESİSAT PROJE PERSPEKTİFİNDEN BÜTÜNLEŞİK TASARIM

Boğaçhan Dünderalp: “Biz öncelikle mümkünse tesisatsız bina yapmaya çalışırız çünkü yapı ne kadar az malzemeyle üretilebiliyorsa o kadar iyidir, mesela çok rahatlıkla doğal havalandırmayla çözebileceğiniz bir şeye neden yapay bir tesisat kurasınız. Siz doğru bir konumlanmayla, doğru bir rüzgâr yönüyle, doğru bir bilgiyle aslında içeride yapay bir tesisat kurmadan gerekeni yapabilirsiniz. Bunu yapabilmenin koşulu da bir profesyonelle çalışmaktır. Bunu mimar tek başına bilemez çünkü bu benim oturup hesaplayıp bulduğum bir şey değil, karşımda bunu konuşabileceğim, değerlendirebileceğim birisine ihtiyacım var.”

Mimari projede, esas itibariyle yatırımcı (veya şartnameli kamu binası, mal sahibi...) istekleri başta olmak üzere bir tasarımın ilk başından itibaren; mimari, statik, mekanik tesisat ve elektrik tesisatı tasarımcılarının bir araya gelerek, ön projeden itibaren birlikte yaptık-

ları çalışmalarına, “Bütünleşik Tasarım” adı veriliyor. Son dönemlerde tasarımın önemini anlatan bildirimlere çalıştaylara daha bir dikkat kesiliyor. Çünkü sektörün çıkış noktası burası. Bizde bu önemli konuda her iki disiplinin iki önemli ismiyle bütünleşik tasarımı konuştuk.

Bir mimar olarak gerek yenileme aşamasında gerekse yeni bir binada tesisatı düşünmeye ne zaman başlıyorsunuz?

Boğaçhan Dünderalp: Mimar olarak bir problemle karşılaştığımız zaman önce konuyu belirleriz. Elimizdeki verilerle durumu karşılaştırıp tasarım yaklaşımı olarak o işin kendine ait önemli bir odak noktasını yakalamak için birtakım sorular sorarız, bu bizim için tasarımın başlangıç noktasıdır ve pek çok sorulabilir soru içerisinde o konuya özel olan soru bize yol gösterir. Aslında tasarım sürecimiz bu tür soruların yanıtlarını aramakla geçer fakat bunun yanıtlarını tek başımıza aramayız çünkü mimarlık sanat gibi tek başına yapılan bir iş değil, kolektif bir üretim çünkü işin sonunda bir yapıya varılıyor, o yapıya varıncaya kadar bu işin mal sahibinden tutun, yapımcısına, tasarım sürecine girecek olan herkes bu sürece dâhildir. Tasarıma; "Biz önce bitirelim, diğerleri yapsın." gibi bir açgözlülükle yaklaşmayız çünkü bizim için önemli olan o soruyu bütün aktörlerle birlikte aramaktır. Herkesin bir önceliği var, mimar hep böyle arada kalır. Mimar bütün verilere karşın ortaya çıkacak olan şeyde herkesin beklentilerine yanıt verdiği kadar kendisinin de olması gerektiğini düşündüğü özel bir durum var mı yok mu diye sorgular. Bu şuna benzer; birisi kentin bir noktasında bir yere sahiptir, senden oraya ait bir şey çizmeni ister, kendine ait talepleri vardır ama yapı ondan ibaret değildir. Kente ait bir şey söyler, bulunduğu yere ait bir şey söyler, doğaya ait bir şey söyler, bizim derdimiz ise; bütün bu aktörlerin süreciyle son durum arasında belli bir nitelik yakalamaktır. Herkes olması gereken durum hakkında hemfikirse, herkes o konuda ortak bir noktaya gelmişse, bunun ismine de tasarım dersek, herkes o tasarım hakkında ortak bir görüşe sahipse o iyi bir ürün oluyor.

"TESİSAT MİMARİDE NEREDE BAŞLAR"

Peki, bu noktada tesisat nerede başlıyor? Bence bu bütünlükte başlıyor. Mesela; ben doğaya bir şey eklenmesi üzerine bir şeyin parçası oluyorum dolayısıyla o eklediğimiz şey yaşayan bir şey, ben bir nesne tasarlamıyorum, içinde yaşanacak bir şey tasarlıyorum. O tasarımın özünde yaşanılacak mekânlar dizisi vardır, o yüzden bu bir kentte de olsa kırdada da olsa bir doğanın parçasıdır. Bütün bu eşitlerde tesisat başlar. Bu mekânlar dizisinde açık ve kapalı mekânlar nasıl olacak, kentin içerisindeyse kent ile nasıl ilişki kuracak, bunun içindeki insanlar ne yapacaklar, periyodik olarak mı yaşayacaklar, sürekli mi yaşayacaklar, yaptıkları iş gelip geçici mi yoksa bu yapı sürekli kendisini yenileyen bir yapı mı gibi pek çok soru bütün yapının servislerini oluşturan sorular. Doğal olarak hem yapının fiziğini hem de onun içindeki onu yaşar kılacak bütün faktörleri düşünmeye başlıyorsunuz. İyi ışık alması, az enerji

tüketmesi, insanın onun içindeyken nasıl hissettiği gibi konular çok önemli. Siz istediğiniz kadar güzel bir mekân yapın, fotoğraflarını çekin, ne kadar güzel olursa olsun içerisinde örneğin lavaboda bir tikanıklık varsa iş ne kadar güzel olursa olsun sonuç kötü oluyor.

Yani bir mimari yapıda öncelik verilecek bir şey yok, her şey öncelikli diyebilir miyiz?

Boğaçhan Dünderalp: Evet, ben mimar olarak bütün bunların arasındaki ilişkiyi kurmak zorundayım. Seçtiğiniz malzemenin kendisi dahi seçilecek olan sistemlerle ortaklaşa çalışacak şeyler. Söz gelimi; biz öncelikle mümkünse tesisatsız bina yapmaya çalışırız çünkü yapı ne kadar az malzemeyle üretilebiliyorsa o kadar iyidir, mesela çok rahatlıkla doğal havalandırmayla çözebileceğiniz bir şeye neden yapay bir tesisat kurarsınız. Siz doğru bir konumlanmayla, doğru bir rüzgâr yönüyle, doğru bir bilgiyle aslında içeride yapay bir tesisat kurmadan gerekeni yapabilirsiniz. Bunu yapabilmeyen koşulu da böyle bir profesyonelle çalışmaktır. Bunu mimar tek başına bilemez çünkü bu benim oturup hesaplayıp bulduğum bir şey değil, karşımda bunu konuşabileceğim, değerlendirebileceğim birisine ihtiyacım var. Yapının ne kadar az tesisat gerektireceğini de ancak bu konuda uzman olan birisi söyleyebilir. Bu yüzden dünyaya ekleyeceğimiz bu yapı ne kadar sağlıklı, ne kadar minimumda müdahil olan, bir taraftan da onunla temasa geçecek insanlarla o kadar uzun ilişki kurabilecek bir şey üretebiliyorsak bütün mesele budur. Biz çok çalışkan ve çok üretmeye çalışan bir ofis olmamıza rağmen ürettiğimiz çok yapı yoktur ama bir işi doğru olduğuna inandığımız noktaya kadar götürürüz. Bu da kendi dengesini bulacak sağlıklı bir yapı için mücadele etmek anlamına geliyor.

Süleyman Bey, Boğaçhan Bey'in ifadesiyle "tesisatsız proje" yi kaç mekanik tesisatçı düşünür?

Süleyman Akım: Aslında bizim de gönlümüzden geçen o. Çünkü o binalarda biz de yaşıyoruz yani neyin gerekli neyin gereksiz olduğunu biz de düşünmek durumundayız. Son dönemde yaygınlaşan ekolojik yapılar, yeşil binalar, sertifikalı yapılar her neyse bundan önce de biz zaten asgaride çözmek zorundaydık fakat şehirdeki binalara bakınca; arabanızda klima varken bir binaya girdiğinizde eğer konforsuzluk hissediyorsanız bunun çözülmesi gerekiyor. Konfor düzeyimizi yükselttik, üşüdüğümüz zaman üzerimize bir şey almak yerine gidip tesisatı açıp sıcaklığı yükseltiyoruz. Açıkçası bu konuda biraz şımarдық. Tabi başka sebepler de var; bunları da sıraya koymak biraz zor ama mesela eski yapıları baktığımızda havalandırma ihtiyacı aslında kat yüksekliklerine kadardı. Havalandırma ihtiyacı kat seviyelerinin düşmesiyle ihtiyaç haline gelen bir

konu. Isınan havanın tavan seviyesinde oluşan sıcak hava yastığı tepenize yaklaşmasıyla ilgili, yani 3,5-4 metredeki bir yapıda hangi yatırımcı tavanı yüksek tutmak için bir iki katı eksik yapmak ister? Bu yüzden biz ihtiyaç olarak havalandırma ve soğutmaya yöneliyoruz. Sadece bu yüzden dahi tesisat ihtiyaç haline geliyor. Ayrıca bu rant konusu, bizi hakikaten üzüyor çünkü ihtiyaçlar karşımızda duruyor, yaşadığımız ofisin ihtiyaçları belli, bundan ne kadar kaçabiliriz ki? Ancak ruhsatta başka bir şey gösterip uygulamada başka bir şey yapınca da bunun sıkıntıları oluyor. Biz hep ileriye dönük çalıştığımız için aslında insanların konfor düzeyini sağlamakla sorumluyuz. Bizim mimarlardan bir farkımızın şu olduğunu düşünüyoruz; binanın yaşayan tarafı bize ait. Günümüzdeki görsel medya birçok şeyi görsel olarak sunuyor ve ihtiyaç olmuş gibi gösteriyor. Biz de mühendisler olarak bundan etkileniyoruz ama bizim gösterebileceğimiz şey sadece havanın sıcaklığı, nemin kontrolü vs. yani biz göze gözükmeyen taraftayız, onlar için de epey uğraşyoruz. Boğaçhan Bey ile yıllardan beri çalışıyoruz. Son olarak Lüleburgaz'da yaptığımız bir projede temelde fore kazık ihtiyacı çıktı, top rak enerjisini almak için içine boru koyduk ama işin en başından girmesek bu detayları çözemedik. İş az tesisatla çözmeye çalıştık.

Yani anlattıklarınızdan ortak çalışmanın gerekli olduğunu anlıyoruz.

Süleyman Akım: Evet, bu işin olmazsa olmazı.

Siz birçok proje yapıyorsunuz, sadece Boğaçhan Bey'le çalışmıyorsunuz, başka mimarlar da var, genele batığınızda bu gerçekleşiyor mu?

Süleyman Akım: Çoğunluklu yapmaya çalışıyorlar çünkü bizim tercih sebebizimden ötürü biraz ekolojik, enerji etkin binalar yapmaya çalıştığımız için mimar arkadaşlar bizi seçiyorlar. Bu yüzden biraz daha hazır olarak geliyorlar, hazır olmayanlara da dilimiz döndüğünce anlatıyoruz.

Mimarisini yapmış olduğunuz bir projede işin sahibi daha sonra tesisatı başka birisine verdiğinde ne yapıyorsunuz yani müdahale etme şansınız oluyor mu?

Boğaçhan Dünderalp: Şunu yapmaya çalışmak her zaman doğru oluyor; Süleyman Bey'i tanıdığım için belki onun yaklaşım tarzına yakın bir şey söylüyor olabilirim ama az önce anlattığım aktörlerin hepsi değişken, yani mühendisler de değişebilir. Ben o tasarımda olması gereken bir nokta bulmuşsam tesisatı yapacak olan aktör kimse onunla şunları konuşmaya çalışırım; yaptığımız işin onun devreye girdiği sürece kadar gelmiş olduğu noktayı konuşup o noktadan sonra neler olabileceğini, önümüzde ne gibi seçeneklerin olduğunu,

o seçeneklerin bu yapıya neler katabileceğini konuşuyoruz. Burada birtakım yaklaşım oluşuyor; bazıları bildikleri birtakım sistemlere bağlı kalıp problemin gerektirdiği çözümlere ulaşamıyorlar. Belki de bu diyalogsuzluğun getirdiği bir konu.

MÜHENDİSLERİMİZ BELLİ ŞABLONLARA ALIŞMIŞLAR

Bu mimarın dediği olur demek değil, yapının talep ettiği şeylerin gerçekleştirilmesidir. Peki, o zaman nasıl bir çözüm üretiriz? Tasarıma dönüp bunun önlemini tasarımda alabilir miyiz? Bu tip sorularla meseleyi mimari bir problem haline getirmeye çalışıyorum. "Doğru bir havalandırma yapı içerisinde kurup, belli şeyleri rahatlatılabilir miyiz? Söz konusu olan ısıtma ise binanın yönüne bağlı olarak, bazı yüzeyleri ısı tutucu bazı yüzeyleri yansıtıcılarla çözebilir miyiz?" gibi meseleyi bir mimar problem haline getirmeye çalışıyorum. Bu noktada bilinen sistemlerin dışına çıkıldığında proje mühendislerimizin mantığına uymuyor. Çünkü mühendislerimiz belli şablonlara alışmışlar. İş profesyonellik haline gelince az zamanda çok uğraşmadan -zaten bu işlerden çok para kazanmıyoruz- kazanmak hedefleniyor.

Süleyman Akım: “Mimarlarla makine mühendisleri birbirlerine çok uzaklar. Ülke için önemli hizmetler sunmak istiyorsak, çitayı daha yükseğe çıkartmak istiyorsak bu uzaklığın en kısa sürede ortadan kalkması lazım. Öncelikle bizler yakın ilişkiler kurmalıyız.”

Süleyman Akım: Mimarlarla makine mühendisleri birbirlerine çok uzaklar. Ülke için önemli hizmetler sunmak istiyorsak, çitayı daha yükseğe çıkartmak istiyorsak bu uzaklığın en kısa sürede ortadan kalkması lazım. Öncelikle bizler yakın ilişkiler kurmalıyız.

Siz ikinizde projecisiniz, işin bir de uygulama kısmı var. Oradaki sıkıntıları nasıl çözeceğiz?

Süleyman Akım: Orada da başka kopukluklar var. Bir de mal sahibini de eklersek başka problemler de çıkıyor ortaya. İşin başka hesaplarını da bir araya koymazsak, bütünleşik tasarım olmuyor zaten. Mimar ve mekanik tasarımcı bir araya gelse bile iş ihaleye çıktığı zaman yaşadığımız problemler çok daha fazla oluyor. Ben elektrikçi ile tesisatçı ile uğraşmaktan bunalıma giriyorum. Bir şeyler tasarlıyoruz ama diğer taraftan belki daha fazla kâr elde etmek, belki başka bir şeyler nedeniyle, çizilen projedeki bazı konular için “buna ne gerek varmış” la başlayan söylemler, bizim çok canımızı sıkıyor.

Boğaçhan Dünderalp: Benim bu bütünleşik tasarım meselesini kavramam mimarlık kariyerimden veya mimarlık ofislerinden dolayı olmadı. Ben kendi kendime dedim ki; “İyi bir mimar olacaksam, öncelikle Türkiye’de yapı konvansyonunu anlamam lazım.” Bu nedenle bir mimarlık ofisinde kendimi yetiştirmek yerine, bir inşaat şirketine girdim, genç ve öğrenme arzusu olan birisi olarak, sistemleri öğrenmek, nasıl uygulandıklarını görmek için şantiye şantiye dolaşım. Şu soruyu sordum kendime; “Nasıl oluyor da bizde nitelikli yapı üretilmiyor? Nasıl oluyor da bu kadar aktör bir araya gelip bir şey üretilmiyor?” Netice olarak bir takım deneyimler üzerinden bir şeyler üretmeye çalıştım.

Çünkü mimarlık diplomasına sahip olmam benim iyi bir mimar olduğum anlamına gelmiyor. Ben “İyi bir tasarım yapmak istiyorsam, başka donanımlara da sahip olmam gerekiyor.” diye düşündüm. Bir de işin şu yönü var. Ben bu fikirlere sahibim ama benden başka bu türlü düşünen başka insanlarla çok fazla karşılaşmıyorum.

Bu konuşulardan “Artık tüm disiplinler bir çatı altında üretim yapmalı.” düşüncesini mi çıkartmalıyım? Yani bütünleşik tasarım gibi bütünleşik disiplin şirketleri haline mi gelmeli?

Boğaçhan Dünderalp: İnşaat şirketlerinin tüm disiplinleri bir çatı altında toplama düşüncesinin de kendi içerisinde bir takım sıkıntıları var. Büyümenin getirdiği ekonomik zorunlulukları beraberinde getirdiği için iş nitelikten niceliğe kayacaktır. Burada önemli olan niteliksel dertleri olan insanların çoğalması ve onların sık sık bir araya gelebilecekleri bir ortamın oluşmasıdır.

Süleyman Akım: Bence platformu doğru oluşturmak gerekiyor. Bütün disiplinlerin aynı şirket içinde olması da çok gerekmiyor. Mühendislik disiplinleri aynı şirket içerisinde olabilir. Biz bu konularda “Multi Disiplinli Proje Ofisleri Nasıl Olmalıdır” başlığı altında çalıştaylar düzenledik. Geçmişte denenmiş bazı modeller var. Multi disiplinli şirketlere gitmeliyiz ama uluslararası arenaya çıktığımızı var saydığımızda hep bu tarz büyük şirketlerle karşılaşıyoruz.

Müsaade ederseniz devamında sormak istediğim soruyu da sorayım, birlikte cevap verin. Sektörün birçok sivil toplum kuruluşundan ve devletin ilgili birimlerinden yurtdışı mühendislikler konusunda söyledikleri var. Bu açıdan yurtdışından iş alabilmek için bu tür yapılar gerekli mi?

Süleyman Akım: Bu konuda sizinle daha önce de konuştuk. Devlet büyükleri yurtdışına iş ziyaretleri yaparken yanlarına mimarlar yerine müteahhitleri alıyorsa, bu insanlar döndüklerinde mimarlara, mühendislere iş veriyorsa biz yine taşeron olarak kalmaya devam ederiz. Çünkü niteliğe bakılmadan kim ucuzsa ona iş veriyorlar. Oysa o ziyaretlere projeciler katılsa ve işi onlar alsa, teknik müşavirler alsa, müteahhitler bizim hazırladığımız ihale dosyalarına göre seçilebilse, işler çok daha farklı olacaktır. Tasarımcılar olarak bizler veya mimarlar başbakanın uçağına binsek –Ünlü popüler mimarlar nasıl popüler oldular?- birçok şey değişecek. Dolayısıyla başka ülkeler önce popüler mimarlarını size sunuyorlar, popüler inşaat firmalarını sunmuyorlar. O mimar da işi alınca kendi ülkesinin malzemeleriyle işi tasarladığını söylüyor ve onun istediği malzemeler kullanılıyor. İşte takip edilmesi gereken yöntem budur. Tasarımcıların önce işi almaları,

tasarımlarını yerli imalatlarla dizayn etmeleri ve beraberinde müteahhit firmaların seçilmesi gerekiyor. Bir de imalatçı firmaların ve müteahhitlik firmalarında uluslararası standartlara uygun hale gelmeleri gerekiyor. Belki de en büyük eksiklik burada... O nedenle şimdi bu çalıştaylarla yapmaya çalıştığımız şey bu sistemdir. Tasarımcıların gelişmesi, ülkemizde üretilen malların ve hizmetlerin uluslararası pazarlarda daha fazla yer almasını sağlayacaktır.

Boğaçhan Dünderalp: Bende bu konuşmalara kesinlikle katılıyorum. Bizde sistem tersinden işliyor. Normalde bu işin proje sürecinde, işin niteliklerini üreten insanlarla, bu nicelikleri talep edecek ve sürdürebilecek insanlar aynı insanlar fakat işveren müteahhit olduğunda projede bir nitelik talep ediyorsa nitelikli iş ortaya çıkıyor, bir nitelik talep etmiyorsa nitelikli bir iş ortaya çıkmıyor.

Süleyman Akım: Biz genelde yurtdışı projelerde elimizdeki teknik şartnamelere göre hareket ediyoruz. Bu teknik şartnameleri kimler hazırlamışsa, onun isteklerine göre malzemeler seçiliyor. Dolayısıyla işin standartlarını koyanlar bizler olmalıyız.

Bunun içinde bu tip işler alabilecek ofislerimizin olması ve bu ofislerin de edindikleri deneyimleri diğer ofislerle paylaşmaları gerekiyor.

Bir de kontrollük kavramı var?

Süleyman Akım: İşin kontrollüğü bizde olduğu zaman, uygulamacıların sıkça şikâyet ettikleri "mekanik sistem düşünülüyor, sadece görsellik düşünülüyor." şikâyetlerine müdahil olabiliyoruz. Uygulamadaki mekanik bozuklukların sebebi kontrollük mekanizmasının doğru işlememesinden kaynaklanıyor. Projeye uygun çözümleri yerinde kendilerinin üretmeye çalışmalarından kaynaklanıyor. Oysa uygulama sırasında da tasarımcının kontrollüğü devam etmeli. Uygulamanın projeye uygunluğunun kontrolü mutlaka devam etmeli. Fakat mal sahibi bazen ucuzluk nedeniyle, bazen kendi zevkine göre başka iç mimar çağırıldığında bir takım sıkıntılar yaşıyoruz. İşte o zaman menfezler başka başka yerlere konulabiliyor.

Boğaçhan Dünderalp: Bizim dilimiz çizim, çizimin yetmediği yerde teknik bilgiler, dokümanlar... Normal şartlarda projeyi çizene gerek kalmadan o çizimin okunup anlaşılıp bir şekilde uygulanması gerekiyor. Fakat mevcutta iki durum söz konusu oluyor, birincisi bunları okuyan kişiler projeyi okumuyorlar. Proje çiziminde ne olduğunu görüyor ve kafasına göre, bildiği kadarıyla yapıyor. O projeyi anlayarak, kavrayarak, özümseyerek hareket etmiyor. İkincisi o kapsamda olmadığı için kendi dağarcığı ile hareket ediyor. Proje birazcık dağarcığının dışına çıktığı zaman, "Buna ne gerek var, bunu yapsak olmaz mı? Bunu şu şekilde de çözeriz." diyor.

"O KADAR MİMARLA, MÜHENDİSLE ÇALIŞTIK YİNE OLMADI!"

Boğaçhan Dünderalp: Ben mesleki kontrollüğü çizimlerin uygun biçimde yapılıp yapılmamasından çok, projenin doğru anlaşılıp anlaşılmamasından, uygulama sürecinde de hangi aşamada hangi çözüm atlanırsa, daha sonra hangi problemler çıkabileceğini öngörebilmek için talep ediyorum. Yoksa ben zaten projemi detaylı olarak çizmişim. Projeyi anlayacak ve doğru soruları soracak bir uygulayıcı olsa istenilen nitelikte olacaktır. Fakat soracakları soruları ben zaten çizerken ve kontrollük yaparken kendime soruyorum. Ayrıca çıkabilecek problemleri öngörüp hazırlıyorum, bir değişiklik olduğu zaman mekanik tasarımı hazırlayana soruyorum o da hesaplarını tekrardan gözden geçiriyor. Bütün bunlara rağmen iş ilerlemiyor. Birisi gelip bizim projeyi hazırlarken yaşadığımız süreci bilmeden, "Ben öyle yaptım oldu." diyor. Sonrasında ise mal sahibi, "O kadar mimar, mühendisle çalıştık yine olmadı!" diyor. Sonuç olarak bütün-

leşik tasarım dediğimiz şey bütün aktörlerin, uygulamacı, mal sahibi hepsinin etkin olmasıdır.

Süleyman Akım: Burada mal sahibi derken, bir konut üretiliyorsa, konutu alan kişiden bahsediyoruz. Konutu alan, ne aldığını bilmeli...

Boğaçhan Dünderalp: Süleyman Bey'in aktörler dizisinin yerleri değiştiğinde şöyle bir değişiklik oluyor; Normal şartlarda Türkiye'deki anonim mimarlık, belli bir çitayı aşmış ve meta olarak değeri çok yükselmiş işlerde çok fazla risk alınmıyor. Hatta bu tip işlerin çok garantili bir mimarlık ofisine gitmesi gerekiyor, hiç risk alınmıyor. Fakat iş giderek anonimleşmeye başladığında giderek aktörlerin yeri değişiyor ve mimarların ve mühendislerin konumları resmi mevzuatları aşacak kadar bir çizim üretmek yeterli olarak görülüyor. Buradaki problem, ya çok profesyonel ya da amatör dünyaya kendinizi teslim ediyorsunuz. Netice olarak iyi bir yapı üretmek için, sadece iyi bir mühendislik, mimarlık ofisinden çıkış olması değil, müşterisi, mal sahibi, müteahhiti, taşeronu hepsinin ortak bir dil üzerinden anlaşılıyor olmaları gerekiyor. Yoksa biz hangi nitelikte iş yaparsak yapalım mevcut sorunların üstesinden gelemeyiz.

Nasıl çözülür bu problemler, sorusunun cevabı birçok konuda olduğu gibi yasalar mı?

Süleyman Akım: Bakın İmar Yönetmeliği yine değişiyor. Tesisatla ilgili alanlar, kış bahçeleri, şaftlar yüzde 25'i geçemez diye bir madde konulmuş.

Boğaçhan Dünderalp: Deseler ki, kullanılmayacak bütün hacimler emsal dışıdır, herkes rahatlayacak. Yasa koyucular meseleyi çözme yönünde değil, yaptırtma yönünde tavır koyuyorlar.

Süleyman Akım: Fakat onlar da kötüye kullanıldığını iddia ediyorlar. Çünkü bazıları kış bahçesi diyor sonradan salona katıyorlar. Şaft diyorlar odaya katıyorlar. Acaba rant metrekarede mi yoksa başka bir yerde aramak lazım. Biz hedef kitemizi de doğru belirlemiyoruz. Biraz da buradan kaynaklanıyor ama hedef kitle de seçici değil.

Peki, aranızdaki diyalog nasıl gelişir, daha öncesinde bu diyalogu nasıl kurabiliriz?

Süleyman Akım: Ortak platformlar oluşturulmak zorunda yani ortak bir model üzerinde çalışarak proje üretmeliyiz. Mesela Bim ile tasarım yapma konusu bizi birbirimize daha fazla yaklaştıracak. Çizim ana hedef değil, ara ürünmüş gibi hareket etmeliyiz. Zaten o modeli işveren de kullanıyor, işverenin yaşamı boyunca kullanacağı bir model oluşturuyoruz. O model için de ne kadar enerji sarf ettiği, ne kadar enerji tasarruf ettiği, suyu ne kadar

harcadığı, bakımının ne kadar maliyetli olacağına giden bir süreç başladı, bu zaten bize daha yakın.

TASARIM TÜRKİYE'DE ÇOK İYİ BİR NOKTAYA GELDİ

İnsanca yaşanılabilecek yapılar yapmak istiyorsak birlikte çalışmak zorundayız. Mesela enerji etkin bina konusunda daha önce yaptığımız örnekler var, gördük ki böyle bir şeyin olması mümkün değil. Yapı, önce manzaraya mı yönelecek, enerjiye mi yönelecek? Bunun kararını birlikte veriyor olmak lazım, enerjiden mi kazanacaksın, manzara mı seyredeceksin? İkisinin optimal noktasını yakalamalıyız. Zaten bir sürece girilmiş durumda, bunu hızlandırmamız lazım ama biz tasarımcılar bu treni de kaçırsak biraz zor toparlarız çünkü tasarım Türkiye'de çok iyi bir noktaya geldi.

YÖNETMELİKLER, STANDARTLAR BELİMİZİ BÜKÜYOR

Türkiye'deki tasarımcıların artık aranır noktaya gelmesi çok yakın çünkü ne kadar özveriyle çalıştığımız ortada ama bizim arkamızdaki yönetmelikler, standartlar biraz belimizi büküyor. Enerji etkin bir bina olsun ama biraz küçük olsun çünkü onun temizlik maliyeti bile bir maliyettir. İhtiyacın olmayan bir şeye neden sahip olasın ki? İki oda işimi görüyorsa, neden beş odalı evde oturayım. Onun faturasını ödüyor olman gerçek faturayı ödediğin anlamına gelmiyor. Doğada kapladığı alan olarak o kütle belli bir zarar veriyor. Çünkü yeryüzündeki her bina bana göre bir sivilce gibi duruyor. Bizim insanca yaptığımız yapılar dahi doğaya zarar veren şeyler, doğaya ayırı bir şey yapıyoruz. Artık kar yağmıyor, bu kadar binanın kütlesi havayı ısıtıyor. Bunları düşünerek hareket etmemiz gerekiyor. Şimdi herkesin birkaç tane yapısı var, ihtiyaç olmadığı halde boşa duran yapılar. Belki eski binaların ya da okulların yazın kullanılması, tarihi eserlerin kullanıma kavuşturulması gibi yeni yapılar yapmaktan çok eskileri kullanma yoluna gitmemiz daha iyi olacaktır. Bu açıdan bakınca bunlar sadece bizim çözeceğimiz konular değil, bu konularda toplumun ortak bir bilinçte olması lazım.

Boğaçhan Dünderalp: Biliyorsunuz ki; biz kalkınma dönemindeyiz. Kalkınırken de kalkınmış ve elindekinin kıymetini bilen, değerlerinin farkında olan ülkeler gibi değil de var olanı yakıp yıkan ve oradan yeni bir model üretmeye çalışan bir ülke konumundayız. Bu ortaklık biraz daha bir ara mekanizma üzerinden kurulacak ve bence çok temel bir ortaklık. Süleyman Bey gibi başka bir mühendisle nasıl karşılaşacağım, o mühendisi nereden bulacağım? Bir durum üzerine, bir platformda neyi konuşacağız? Herkesin kendi disiplinine ait biriktirdiği bilgi dışında hepimizin ortak terminolojisinde

olan, birbirimizle konuşmamız gereken konulara ait bilgilerinin de olması gerekiyor. Biz böyle bir iletişim kuramıyorsak yani ben mimar olarak tesisat ve mühendislik alanlarında belli bir noktaya kadar bilgi sahibi değilsem, mühendisler aynı şekilde diğer aktörlerin terminolojisini belli bir noktaya kadar kullanıyorsa bu bütünleşmiş durum üretilemiyor.

Süleyman Akım: Makine mühendisliği eğitimi, tesisat mühendisliği eğitimi değil, bu bizim şanssızlığımız. Bizde makine mühendisliği eğitimi fabrikada üretim yapmaya dönük. Tesisat bunun içerisinde çok küçük bir alanı kapsıyor fakat piyasaya baktığımızda Türkiye’de en çok bina üretiliyor. Tabii otomotivde de, tekstilde de makine mühendislerinin görevi var ama tesisat mühendisliği konusunda bir sıkıntı var, bu görev ofislere düşüyor. Mühendisin birkaç yıl ofiste yetişmesi gerekiyor ki tesisatı, binayı anlasın. Mühendis mezun olduğunda daha kolonu, kireci bilmiyor ki siz ona binayı anlatasınız, mimariden bahsedesiniz. O noktaya gelmesi için epey zamanın geçmesi gerekiyor. Hâlbuki okullarda yapı mühendisliği bölümleri olsa, bu ofislerin sırtındaki yük de azalacaktır. Avrupa’da mekaniği ve elektriği aynı olan bölümler var, yapı için hem elektrik hem tesisat konusunda uzmanlar. Biz biraz da bu yüzden ayaklarımızın üzerinde zor duran firmalarımız.

Boğaçhan Dünderalp: Bir de bu bilgi bir; talep edilmiyor, iki; bu bilginin karşılığı yok, siz bunu bir ticari amaç olarak almıyorsunuz.

Süleyman Akım: Hem ürün satıcılar, hem müteahhit firmalar tasarım yapırlarsa tasarımcılardan ne bekleniyor? Demek ki siz hasta olunca önce eczaneye gidiyorsunuz.

Boğaçhan Dünderalp: Kısa bir şeyden daha bahsedeyim; ben mimar olarak neyi talep ederim? Örneğin; bir tasarım kararı vereceğim. Bir yapıyı yüksek katla mı çözeceğim, yapay mı çözeceğim? Çok basit bir şey; önce yüksek katla çözdüğümde bana ne gibi sıkıntılar çıkaracağına bakıyorum. Daha sonra makina mühendisine dönüyorum ve diyorum ki; yüksek katla şöyle bir yapı çözüyor olsak başımıza ne gibi işler açılır. Ortada daha hiçbir şey yok. Kimileri kendi deneyimleri doğrultusunda bir şeyler söylüyor, kimileri hangi faktörlerle yüz yüze kalabileceğimize dair bir liste çıkartıyor, kimileri de o konuda çok fazla bir fikir beyan etmiyor. Benim mimar olarak daha en başta vereceğim kararlarla ilgili birileriyle konuşmam lazım. Bu kararı belki çoğu mimar kendi başına veriyordur ama ben bunu soran bir insan olarak sorularıma yanıt verebilecek insanlar arıyorum. Bu yüzden disiplinler arası durum ve bilgi çok önemli. Kaç tane tesisat mühendisi yurtdışına çıktığında yapıları doluyor? Bu merakla da alakalı bir konu... Ben bütün bu bilgi dağarcığının ancak ortak bir yapı kültürü üzerine kurulu bir şeyin parçası olarak, o konuda uzmanlaşarak ilerlemenin, bu kültürü oluşturmak yönünde bir etkileşim sağlamanın iyi olacağını düşünüyorum.